

AZ ÖTÉVES TERV ÁTALAKÍTÓ HATÁSA SZELLEMI TÉREN

Irta: Kidrics Borisz

Néptársak, mai előadásomban nem térek ki a számokra, sem a szakszerű műszaki taglalásra. Habár a számadatok és műszaki kérdések alapos ismerete nélkül nem lehet helyesen szemléltetni első öt éves tervünk egész nagyságát és éppen ezért a számok ma a legérdekesebb dolgok egyike hazánk minden polgára számára, mégis azt hiszem, hogy ebben az elsősorban íróknak és művészeknek szánt előadásban az öt éves tervvel összefüggésben álló számtalan kérdésből különösen azokra a változásokra kell rávilágítani, amelyek a megvalósításért vívott harc és csakis a megvalósítás nyomán következnek be, illetve vésődnek mélyebbre néptömegeink tudatában és felfogásában. Nagyjából tehát ez lesz előadásom tárgya.

Természetesen nagyon is elvont lenne, ha csupán e változásokról beszélünk, anélkül, hogy előbb az öt éves terv által kítűzött gazdaságtársadalmi és társadalmi-politikai változásokról szóljunk. A JSzNK népgazdaságának 1947/51 évi öt éves fejlődési tervéről szóló törvény világosan és szabatosan kimondja: »Tekintettel arra, hogy megvalósult a tervgazdaságra való szervezett áttérés minden tárgyi feltétele és a JSzNK kormánya az 1945-től 1947-ig terjedő időszakban előkészítette az áttérés szervezeti és anyagi előfeltételeit, a JSzNK népszkupstinája az első öt éves terv alapvető feladatául tűzi ki:

- felszámolni a gazdasági és műszaki elmaradottságot;
- fokozni és megszilárdítani hazánk gazdasági és védőerejét;
- megszilárdítani és továbbfejleszteni a népgazdaság szocialista szektorát és a belőle eredő új termelési viszonyokat;

- felemelni mindhárom gazdasági szektor dolgozóinak általános jólétét.

Ismeretes, hogy a fejlődés és növekedésnek az első öt éves terv által megszabott százalécai és irama olyan óriásiak az 1939 és 1946 évihez viszonyítva, hogy az öt éves terv szavai, amelyek az alapfeladatokat meghatározzák, a legkevésbé se túlzottak és szerénytelenek.

Ki akarom emelni, néptársaim, hogy az öt éves terv alapvető feladatait meghatározó szabatos mondat nagyon komoly, s ha úgy tetszik, *élesen harci* program.

Mi más ugyanis a műszaki és gazdasági elmaradottság öt év alatt elvégzendő felszámolása, mint nagyon komoly és éles harc a múlt századok súlyos öröksége, az idegen gazdálkodás következményei, a külföldi és hazai kizsákmányolók uralma és mindazon következmények ellen, amelyek felbukkannak mind gazdaságunkban és technikánkban, mind pedig — igen gyakran — tömegeink tudatában is?!

Mi más lenne, az ország gazdasági és védőerejének öt év alatti megszilárdítása, mint éles harc, hiszen ezt a régi Jugoszláviában tudatosan és rendszeresen aláásták a külföldi és hazai kizsákmányolók?!

És végül mi más, mint éles és komoly harc a népgazdaság szocialista szektorának és az ebből eredő új termelési viszony továbbfejlesztése?!

Nem férhet kétség ahhoz, hogy az öt éves terv megvalósítása, amely az egész ország és minden egyes polgárának törvénye nemcsak valóban felséges feladat, hanem egyben nagyon komoly harc is. A történelem során egyetlen nagy feladatot sem valósítottak meg komoly és éles harc nélkül és ez kétségtelenül áll öt éves tervünkre annál is inkább,

mert a terv folytatása és továbbfejlesztése annak a forradalmi folyamatnak, amely hazánkban az első partizánfegyver eldördülésével indult meg.

Az ötéves terv megvalósításáért való küzdelem épp úgy folytatása népfelszabadító harcainknak, mint ahogyan ötéves tervünk célkitűzései is következetes folytatása és továbbépítése felszabadításainknak. Népeink sohasem érthették volna el az igazi felszabadulást, ha a Kommunista Párt kezdeményezésével és szervező szerepével nem vették volna kezükbe sorsuk intézését, elsősorban népeink dolgozó tömegei. Országunk így elért függetlenségét pedig nem tudnánk megszilárdítani, ha nem számolnók fel gazdasági és műszaki elmaradottságunkat és nem szilárdítanánk meg ezzel egyrészt országunk gazdasági és védőerejét, másrészt ugyanezen az alapon nem építenénk ki dolgozó tömegeink boldogabb jövőjét. Dolgozó tömegeink boldogabb jövőjét építeni egyben a forradalom nyomán előállott szocialista gazdasági szektor megszilárdítását is jelenti hazánkban, jelenti annak az új társadalmi rendnek kiépítését, amelyben ember az embert nem zsákmányolja ki, tehát a szocializmus kiépítését. Az ötéves terv tehát nemcsak országunk gazdasági kiépítésének műszaki alapját jelenti. A terv megvalósítása egyben azon új társadalmi viszony anyagi alapját is jelenti, amelynek keretében dolgozó népünk kiépíti szabad és fényes jövőjét. A népfelszabadító harcok és az ötéves terv között elszakíthatatlan kapcsolat áll fenn, ugyanúgy, ahogyan szétválaszthatatlan népi felszabadulásunk hazánk mélyenszántó forradalmi társadalmi és politikai változásaitól. A diadalmas népfelszabadító harcoknak Titó néptárs vezetésével az ötéves tervvel kellett folytatódniuk. Népeink, dolgozó tömegeink, életükkel és vérükkel vívták ki szabadságunkat és jogukat a jobb jövő építésére. És ezt a boldogabb jövőt munkalendületünkkel, az ötéves terv megvalósításáért folytatott küzdelemmel valósítják meg.

Mindannyian tudjuk, hogy a népfelszabadító harcok óriási, rendkívül mélyreható változásokat okoztak néptudataink tudatában. A népfelszabadító harcok diadalmas befejezésével nem zárult le ez a folyamat, hanem folytatódik az ország kiépítéséért folytatott harcban. abban a harcban, amely az első ötéves tervvel még világosabb, kézzelfoghatóbban meghatározott formákat öltött és tervszerű feladatokat kapott.

Mi jellemzi különösen a népfelszabadító harcok során néptömegeink tudatában bekövetkezett nagy változásokat?

Azt hiszem, hogy különösen jellemzők a következők:

Azzal, hogy a népfelszabadító harcokban, Titó elvtárs vezetésével, népeink sorsát mindenekelett dolgozó tömegeink vették kezükbe, azzal, hogy nemcsak a megszállók, hanem az országot reakciós osztályvédekkel eladó hazaárulók elleni szakadatlan harcban kivívták a győzelmet, népeink nemzeti és szociális szempontból egyaránt öntudatra ébredtek. Napnál világosabban megmutatkozott, hogy nincs és nem lehet nemzeti szabadság a dolgozó nép boldogabb jövője nélkül, ahogyan nemzeti felszabadulás és a népuralmi ország függetlensége nélkül nincs meg az előfeltétele ennek a boldogabb jövőnek. A tudatos aktiválódás, vagy ha úgy tetszik, néptömegeink tevékenyvé vált tudata az új típusú hazafiasságban öltött alakot és ezt éppen Titó néptárs nemcsak edzette és szilárdította a harcban, hanem eszmeileg is megformálta. Ennek a hazafiasságnak semmi köze a korábbi, saját népüket kizsákmányoló reakciós uralomtartók, a későbbi hazaárulók nagyhangú nemzeti szölamaihoz. Ellenkezőleg szoros rokonságban áll a szabad szovjet dolgo-

zók büszke hazafiasságával és az jellemzi, hogy a szülőföld, a JSzNK iránti szeretetet egyesíti a dolgozó nép jobb jövőjéért folytatott harccal.

A munkalendület, amellyel néptömegeink szabad hazájukat építik, ugyanolyan határozott formája az új, való hazafiasságnak, mint ahogyan ennek a határozott formája volt a népfelszabadító harcokban tanúsított önfeláldozás. Kétségtelen, hogy az ötéves terv megvalósításáért folytatott harcban tartalmilag gazdagabbá válik új hazafiasságunk és ugyanakkor folytatódik néptömegeink tudatában a népfelszabadító harcok során megkezdett változás folyamata.

A népfelszabadító harcokban mindent elárasztó újveretű hazafiság a felszabadulás után kifejezésre jutott az újveretű államalkotó készségben is. A régi Jugoszláviában néptömegeink gyűlölték az *államalkotó* szót. Ez nem a tömegek bűne, amelyek 1941-ben, amikor a régi behódoló és áruló reakciós hatalomtartók elhagyták, készek voltak megvédeni még ezt a régi államot is. Az államalkotó szó gyűlöletes volt a régi kizsákmányoló és reakciós uralkodó körök bűnéből, gyűlöletes volt egészen határozott osztály jellege miatt. A régi Jugoszlávia uralkodó köreinek és osztályának nemzeti »eszméje« nem az ország felszabadításával és megvédésével végződött, hanem teljes és szegyenletes áruállással. A hatalom régi urai és úgynevezett ideológusaik által hirdetett államalkotó készség nem fért és nem férhetett sohasem össze a népeink által országuk iránt táplált őszinte szeretet érzéseivel. A régi Jugoszláviában az állam egész gépezetével a kizsákmányoló osztály eszköze volt. Ennyi volt és semmi több. Az ilyen állam gyakorlata állandó ellentétben állott a néptömegek érdekeivel és mint 1941-ben és a népfelszabadító harcokban világosan megmutatkozott, ellentétben állott az ország, a haza érdekeivel is.

Ahogyan a népfelszabadító harc kiküszöbölt annyi első pillantásra elképesztő, de mégis meghatározott társadalmi és osztály forrásból eredő ellentmondást, ugyanúgy kiküszöbölte az ellentéteket az ország, a haza és az államgyakorlat között. Az ellentéteket azzal küszöbölte ki, hogy a népfelszabadító harcokban új uralom, népuralom született; hogy az új Jugoszlávia új fajtájú állam; hogy a népi állam néptömegeink, dolgozó népünk eszköze, és hogy éppen ezért kérlelhetetlen és legyőzhetetlen eszköze nemzeti függetlenségünknek. A népfelszabadító harcban létrejött népuralom végleges igazolást nyert és még szilárdabbá vált népi államunkban.

Mindenesetre nagyon egyoldalú lenne, csupán az uralom prizmián keresztül vizsgálni a népuralmat. Népuralmunk, népi államunk jellegének ujdonsága, a forradalmi új nemcsak az, hogy megfelel a dolgozó nép érdekeinek és új társadalmi tartalma van, hanem további jellegzetessége, — megkülönböztetésül a régi állammal szemben — az is, hogy a néptömegek, — a dolgozó nép — nevében kezében tartja a termelőeszközök döntőjelentőségű, legnagyobb részét. Népuralmunk nemcsak a reakció és kizsákmányolás elleni harc eszköze a nép kezében, hanem azzal, hogy a nép nevében rendelkezik az általános állami vagyonnal, az általános népi termelőeszközökkel, egyben közvetlen anyagi eszköze is a boldogabb jövő kiépítésének.

Bizonyos, hogy az új államalkotó készség, ami egyben a legmélyrehatóbb változást is jelenti mind néptömegeink, mind pedig a JSzNK minden egyes polgárának tudatában, éppen ezzel nyerte a leggazdagabb tartalmat és jutott a rendkívüli előfeltételekhez a minél tudatosabb fejlődés számára.

Ha ezen a tényen keresztül vizsgáljuk ötéves tervünket és feladatait, megállapíthatjuk és meg kell állapítanunk, hogy a megvalósításért folytatott harc még nagyobb lendületet ad ennek és az ilyen államalkotó képességnek, még mélyrehatóbbá teszi a néptömegeink tudatában e tekintetben beállott változásokat.

Az ötéves terv megvalósítása jelenti dolgozóink általános jólétének növelését. Az ötéves terv megvalósítása jelenti gazdaságunk állami szektorának megszilárdítását, ami biztosíték az általános jólétre és arra, hogy a társadalmi fejlődés felszámolja az embernek ember által való kizsákmányolását. Az ötéves terv megvalósítása jelenti egyben a függetlenségünk és védőerőnk megszilárdulását. Mindezek a tények elválaszthatatlanul összefüggnek egymással. Lehetetlen az ötéves tervet csak egyetlen irányban megvalósítani. Az ötéves terv megvalósításáért folytatott harcban minden dolgozó ember nap, mint nap szembe találja magát ezekkel a feladatokkal. E feladatok teljes tudata elengedhetetlen előfeltétele az ötéves terv megvalósításához szükséges minden erőfeszítésnek. Viszont dolgozóink mindezen, néha emberfeletti erőfeszítéseiből napról napra újjászületik és erősödik éppen ez és az ilyen magas öntudat.

Nem kétséges tehát, hogy ötéves tervünk nem tekinthető pusztán anyagi szempontból. Egyidejűleg néptömegeink tudatában nagyszerű lelki átalakulást is jelent, a társadalmi és egyéniségi tudat magasabbrendű kialakulását, ami olyan határozott formában indult meg a népfelszabadító harcban és folytatódik gazdaságunk, technikánk, civilizációnk és kultúránk kiépítésében.

Az ötéves terv ilyen messzeható következményei egyidejűleg feltétlenül kimélyítik népeink érzéseit és tudatát a *testvériséget és egységet* illetőleg. Népeink testvérisége és egysége a sorsdöntő népfelszabadító harcban forrott ki, függetlenül a történelem során ellentétes irányban, a bomlasztás felé ható mozzanatokra. Nem csak a megszállók ellen folytatott közös harcban edződött, hanem az egységes jugszláv dolgozó nép tulajdonává vált, hiszen e népnek közös társadalmi és politikai érdekei vannak. Éppen az a körülmény, hogy népeink testvériségének és egységének társadalmi zászlóvivője a dolgozó nép lett és nem a népeinket — tekintet nélkül a nagy szólamokra — már társadalmi szerepénél fogva is bomlasztó nacionalista polgárság, már ez is szilárdította testvériségünket és egységünket még a népfelszabadító harcok idején. Ez egyben minden nemzeti kizárólagosságtól ment tág emberi jelentőséget kölcsönözött testvériségünknek és egységünknek, ami minden igazán szabadságszerető és demokratikus nép közösségének eszköze, amennyiben valóban demokratikus, haladószellemű törekvésekről van szó. Nincs abban semmi csodálatos, ha ez a testvériség és egység, ahogyan már a népfelszabadító harcokban kialakult országunkban és létrehozta szabad népeink megbonthatatlan közösségét, hatalmas vonzóerővé vált más népek dolgozó tömegei számára is.

Az ötéves terv megvalósításáért folytatott harc minden nap újra bizonyítja, hogy népköztársaságaink a fejlődésükre és haladásukra irányuló törekvéseikben mennyire egymásra utaltak. De nemcsak ezt. Az ötéves terv megvalósításáért folytatott harc nemcsak népköztársaságaink egymásközötti és a JSzNK szerepével, mint gazdasági közösségükkel való gazdasági viszonyt, hanem egyben a tagállamaink anyagi alapjának megszilárdítását is jelenti minden téren: mind az állam egészének közös jelentőségét illetőleg az egyes egységes gazdasági fejlődésben, mind az egységek, mint az egész szerves részeinek gazdasági megszi-

lárdítása tekintetében. A népfelszabadító harcban összekovácsolt testvériség és egység napról napra szilárdabbá válik és az ötéves terv végrehajtásával minden nap még szilárdabbá lesz anyagi, gazdasági téren is. Ezzel feltétlenül még mélyebbre hatol a népek tudatában. Az előbb már rámutattam, hogy népeink testvérisége és egysége már a népfelszabadító harcok folyamán úgyszólván bűvös vonzóerővé vált a dolgozó tömegek demokratikus együttműködésére, amelyekre népfelszabadító harcunk csak kihatással lehetett. Kétségtelen, hogy testvériségünk és egységünk ilyen jelentősége ma is megnyilvánul és ez éppen ötéves tervünk megvalósításával még jobban kifejezésre jut. Csupán az ötéves tervünk megvalósítására irányuló hatalmas munkalendületet akarom megemlíteni, amelyet azon államok dolgozói fejtenek ki, amelyekkel gazdasági együttműködési szerződéseket kötöttünk. Ezzel kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy a valóban demokratikus közvélemény külföldön mindenütt úgy fogta fel ötéves tervünk törvénybeiktatását, mint annak jelképét, amit a valóban demokratikus rendszerű felszabadított népek megteremthetnek.

Ismeretes, néptársaim, hogy az ötéves terv törvénye az alapvető feladatok közé sorolja gazdaságunk szocialista szektorának és az ebből eredő társadalmi viszonyok megszilárdítását és továbbfejlését. Semmi kétség sem fér ahhoz, hogy éppen ez a feladat, illetve éppen ennek a megvalósítása váltja ki a legmélyrehatóbb változást népeink tudatában. Egyetlen ország történelme sem ismer olyan alapos, valóban forradalmi átalakulást anyagi, társadalmi és a tudat terén egyaránt, mint amit a szocializmus kiépítése felidéz. Ebben nincs semmi rendkívüli. A szocializmus kiépítését megelőző történelmi események, bármennyire forradalmi jelentőségűek voltak is, csupán egyik kizsákmányoló osztály leváltását jelentették másik kizsákmányoló osztály által. Az emberiség történetében a szocializmus kiépítése jelenti először az embernek ember által való kizsákmányolását megszüntető folyamatot, jelenti, ha nem is az osztályok teljes megszüntetését, de az osztályellentétek kiküszöbölését az osztályok és a dolgozó nép közösségét alkotó rétegek között. Jellemző még erre a folyamatra az is, hogy nem az általános osztálybéke légkörében történik, hanem ellenkezőleg, a régi uralkodó osztályok mind szívósabb osztályellenállásának légkörében. Ez a folyamat szükségszerűen mélyreható változások folyamatát jelenti az alapvető néptömegek tudatában. Nemcsak a gazdasági tevékenység és az élet új feltételeiről van itt szó, hanem mindazon szellemi maradványok kihalásáról, sőt néha összeomlásáról is, amelyet a múltból, a régi kizsákmányoló rendszertől, a munkához, a szervezethez, a fegyelemhez, az államhoz való régi viszonytól örököltek, röviden azon viszonyoktól, amelyek a kizsákmányoló politikai és társadalmi rendszerből eredtek.

Ma mindenki előtt nyilvánvaló, hogy a JSzNK-ben a szocializmus kiépítéséről van szó. Az ötéves terv elfogadásával először szögeztük le hivatalosan is ezt a tényt. "

Mint már többször hangsúlyoztuk, világos és érthető, hogy az általános társadalmi törvények hatása ugyanaz Jugoszláviában, mint másutt. Ugyanakkor nagyon jól tudjuk, hogy a népuralom a megszállók ellen folytatott hazafias harcok sajátos körülményei között született. Hogy a gazdaság állami szektora, mint szocialista szektor, az új típusú állam — a népi állam — különleges feltételei mellett alakult ki, és ez az állam azon hazafias harc során jött létre, amelyben dol-

göző tömegeink kezükbe vették népük sorsának irányítását. Népuralkunk és mindaz, ami újat, forradalmi hozott társadalmi és gazdasági téren, éppen ezért nyugszik szélesebb, tömegesebb, átfogóbb alapokon, mint az várható volt bármely más megszállott állam helyzetében.

Eszerint éppen állami és gazdasági fejlődésünk helyes irányítása jelenti az általános társadalmi törvényszerűségek és a sajátos feltételek érvényesítését országunkban és fejlődésében. Ha ezen a tényen keresztül figyeljük a szocializmus kiépítésével néptömegeink tudatában szükségszerűen beálló változásokat, akkor meg kell állapítanunk, hogy ezek már most érdekesek és az ország új fejlődés során még érdekesebbé, gazdagabbá válnak mind közös irányuk, mind formáik és megnyilvánulásuk sajátossága folytán.

A munkásosztály történelmi szerepén kívül meg kívánom még említeni itt azt a szerepet, amit dolgozó parasztságunk és népi értelmiségünk kezdettől fogva játszott és egyre inkább játszani fog országunk kiépítésében. Politikai és társadalmi fejlődésünk sajátos körülményei lehetővé tették a dolgozó parasztság és a népi értelmiség számára, hogy kivonja magát a régi kizsákmányoló uralkodó osztály befolyása alól és beakadályozza új életünk, haladószellemű kiépítésébe. Világos, hogy részvételük ebben a folyamatban összefüggésben áll a tudatukban bekövetkezett átalakulással. Ezeket a változásokat legjobban úgy mérhetjük le, ha visszaillesztjük: mi mindent végeztünk országunkban, de érezhetjük e változásokat úgyszólván minden nap.

Az öt éves terv, habár csupán száraz számokban és műszaki adatokban kifejezésre juttatja az anyagi alap hatalmas megerősítését minden népünk és az egyesek tudatában bekövetkező további változásokban. Ha így tekintjük a dolgot, akkor az öt éves terv nemcsak gazdasági és műszaki jelenség fejlődésünkben, hanem világossá válik, hogy a megvalósításért folytatott harc folyamatot jelent. Ez a folyamat messzemenően érvényesül mind néptömegeink tudatában, mind az egyes kulturális megnyilatkozásokban. Ennek oka, hogy ezen megnyilatkozások — tárgyilagosan megítélve, — csak a kellően erős anyagi alapokon és az eléggé tág és magas általános népi öntudaton épülhetnek.

Ami nálunk már az első öt éves tervben kiépül és a következő öt éves tervekkel tovább épül, nem jelent valami sürke, egyhangú, csak névszerű szocializmust, amelyben a kollektív tudat állítólag kiirtja az egyéniséget, hanem ellenkezőleg, a magas kollektív és szociális tudat kiépítésének teljes egységét jelenti a sokoldalú egységesség kiépítésével. Ennek az állításnak a bizonyítékát már láthatjuk ma is. Láthatjuk mindennapi gazdasági és szervezeti intézkedéseinkben, amelyeket már az első öt éves terv kezdetén foganatosítottunk. Láthatjuk a még elmaradt műszaki körülmények között, az elmaradottságunkkal folytatott harcban és küzdelemben a magasabb műszaki és kulturális színvonalért. Mi mást jelentenének ösztönző intézkedéseink gazdaságunkban, vezetőségi alapjaink, versenyeink, ifjúsági vasútvonalunk, rohammunkásaink stb., mint éppen a közös érdekek ilyen egyesítését az egyéni érdekekkel, a kollektív tudat egyesítését az egyéniség és tudatának sokoldalú fejlődésével?! Nem állítom, hogy ezekkel a mindennapi gazdasági intézkedésekkel már felidézünk minden szükséges és lehető lelki változást, de állítom, hogy helyes úton haladunk. Hangsúlyozni akarom, hogy távlati és mindennapi apró munkánk — természetesen csak ha figyelmen kívül hagyjuk az elkerülhetetlen hibákat és tapogatózásokat, — szervezési és nevelő munkánk egységes folyamatot jelent. Ez a munka Tito vezetésével, máris kiépíti hazánkban az olyan veretű embert, amilyet csak a kíván-

hat, akinek számára a harc az öntudatos, kulturált, szellemileg sokoldalúan fejlett emberért nem üres szólam. Világos, hogy mi reális, anyagi alap nélkül nem is beszélhetünk a tudat fejlődéséről, kulturáltságáról, a sokoldalú szellemi tevékenységről. Az öntudat fejlődését és az anyagi alapot a tudat kivirágzása számára egyetlen egységnek tekintjük. Eppen ezért biztosak vagyunk, hogy első öt éves tervünk megvalósítása nemcsak óriási anyagi, műszaki és gazdasági fejlődést, hanem egyben hatalmas, a régi időkben elképzelhetetlennek tartott fejlődést hoz létre néptömegeink tudatában, óriás haladást az egyének tudatában.

Ennek a beszámolóknak az elején kiemeltem, hogy első öt éves tervünk nem csupán felsőes feladat, hanem ugyanakkor komoly és éles harc is. Azt hiszem, hogy ez a harc nem szorítkozik csupán az anyagi térre, nem folyik csupán az anyagi feladatok megvalósításának terén, hanem ugyanakkor harc az emberi öntudat terén is. Mi már ma érezzük, amikor a terv megvalósításáért folytatott harcban küzdünk mind a mult lelki és szellemi maradványai ellen önmagunkban, mind a reakció tudatos ellenséges törekvéseivel, hogy ezeket a maradványokat felhasználja.

Az első öt éves terv megvalósításáért folytatott harc rendkívül érdekes folyamat lesz és nemcsak gazdasági, társadalmi és politikai téren jut kifejezésre, hanem elkerülhetetlenül megnyilatkozik a tudományban és a kultúrában is. Ahogyan a népfelszabadító harc — mind korszakalkotó társadalmi és politikai eseményeivel, mind pedig és főként a tömegek és az egyének tudatában és felfogásában okozott lelki következményeire való tekintettel, — rendkívül gazdag anyagot adott a mai és főként, úgy vélem, a jövőndő művészi alkotások számára, ugyanúgy bőséges anyagot nyújt az öt éves terv is, mint annak törvényes folytatása. Ennek a beszámolóknak éppen az volt a szándéka, hogy felkeltse a fokozott érdeklődést, hiszen ez a beszámoló természetesen nem is nyújthatott mást, minthogy szerényen rámutasson néhány, különösen érdekes és szembevetendő tényre.

THURZÓ LAJOS:

NYÁRESTI ÉNEK

Csittul lassan a nappal dorombja,
Belep kint mindent: fákat és követ
a lágyan omló este koromja,
puha és meleg mint bársony-szövet.

Háznak eresze fülel és tágul,
árnyában szárnyas egérke il'an,
Nem koccan peres levél az ágrul,
fényt csurgat a hold s fényt a villany.

K's dal fe'szalad vékony sugáron,
vígán csiripel nagy árnyak alól:
pernye lyukakban, tejes fűszálon
éjji legényke, a tücsök da'ol.